

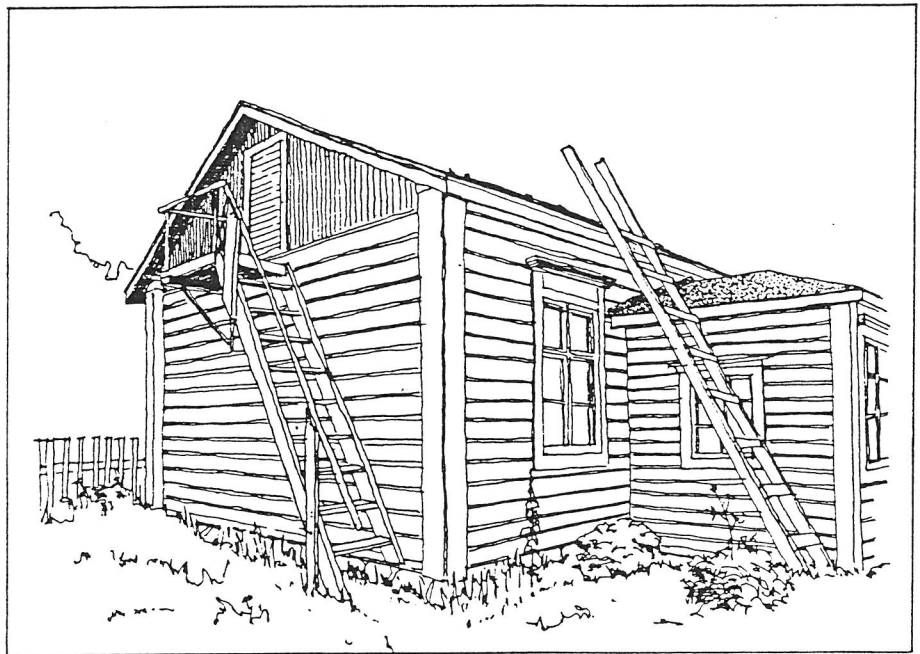
PITÄJÄNSAARI HAMINA

RAKENUSSUUNNITTELUOHJEET

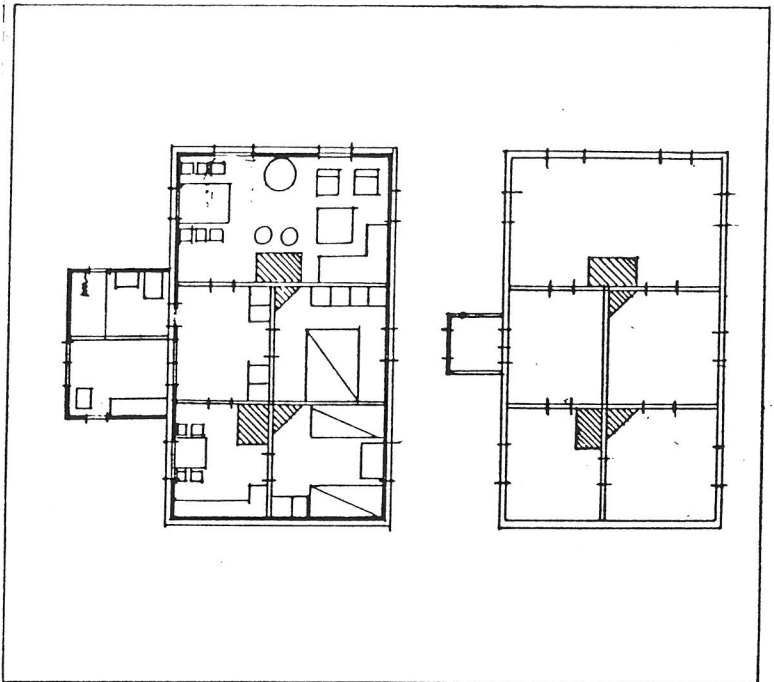
HAMINAN KAUPUNGIN TEKNINEN VIRASTO
KAAVOITUS- JA ARKKITEHTITOIMISTO

1980

YLEISTÄ

Kattokaltevuudet vaihtelevat keskimäärin 1:1,25:n ja 1:2:n välillä. Vesikaton ja seinän leikkauskohdan ja yläpohjan välillä on suora seinäosa. Tällöin saavutetaan perinteinen räystäskorkeus ja julkisivuihin sellaiset suhteet, että ikkunoiden paikka korkeussuunnassa on oikeassa suhteessa sekä sokkeliin että räystääseen nähden. Oven sijainti yleensä on sellainen, ettei se vaikuta vaakasuoriin linjoihin, koska sisäänkäynti tapahtuu varsinaisesta rakennusrungosta ulkonevan eteistilan kautta. Rungon siipiosien vaakaräystäät noudattelevat varsinaisen rungon vaakaräystään korkeuksia ja kattokaltevuudet ovat samat. Eteisosa voi olla myös matalampi, jolloin varsinaisen runkososan räystäs jatkuu ehjänä. Tällöin siivessä on erilaisen kattokaltevuuden peittämiseksi käytetty aumakattoa. Eteiset ja kiuksit kooltaan ovat selvästi päärunkoa vähäisempiä lukuunottamatta pienempiä rakennuksia, joiden kiuksiosa on suhteessa päärunkoon massaltaan merkittävä.

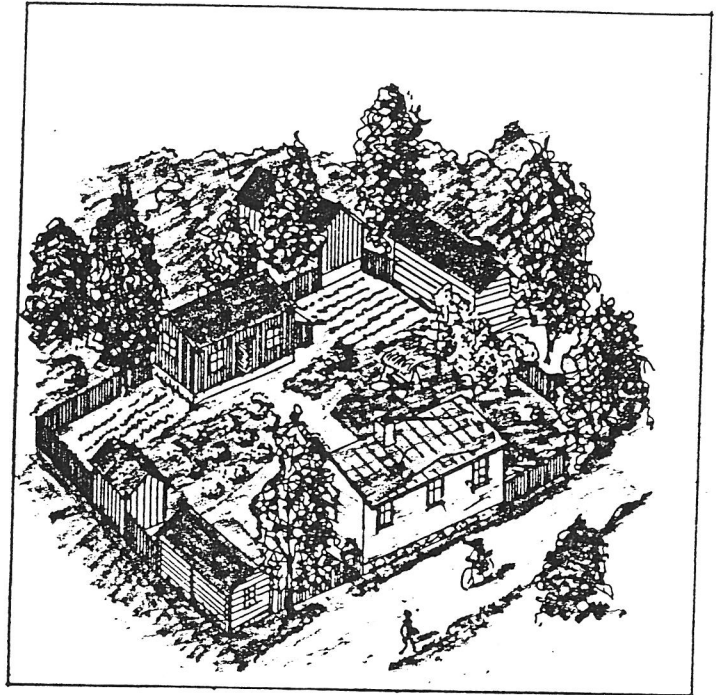
ASUINRAKENNUSTEN KORJAUS

Vanhat asuinrakennukset eivät useinkaan vastaa nykyisiä asumistason vaatimuksia. Suositeltavia korjaustoimenpiteitä ovat seuraavat:

- vesikaton kunnostus ympäristöön sopivilla materiaaleilla
- lisälämmöneristysten asentaminen rakennuksen ylä- ja alapohjaan sekä sisäpuolelta seiniin
- ikkunapuitteiden kunnostus ja mahdollisesti kolmannen lasin asentaminen alkuperäisen ikkunajaon mukaisesti
- vesi- ja viemäriputkien asentaminen sekä kunnollisten pesutilojen järjestäminen asuntoihin esimerkiksi kuistia laajentamalla
- lämmitysjärjestelmän kunnostaminen.

PITÄJÄNSAARELLE TYYPILLISIÄ EIVÄT OLE MUUNMUASSA

- tasakatto, räystään kattomuoto, eikä 1:1,25 jyrkempi katto
- leveä rakennusrunko
- tiili- tai levyateriaali näkyvissä pinnoissa
- korkea sokkeli
- kuultokäsitelty puu
- jaoton tai pelkästään pystyjakoinen ikkuna
- julkisivupinnassa muurimaisesti sijaitseva ikkuna
- ikkunan umpinainen tuuletusluukku
- jalopuuovi ulko-ovena
- lattiataso, joka on huomattavasti sokkelin yläpintaa alempana
- metallirakenteiset aidat ja tiilimuurit
- kestopäällysteet pihalla

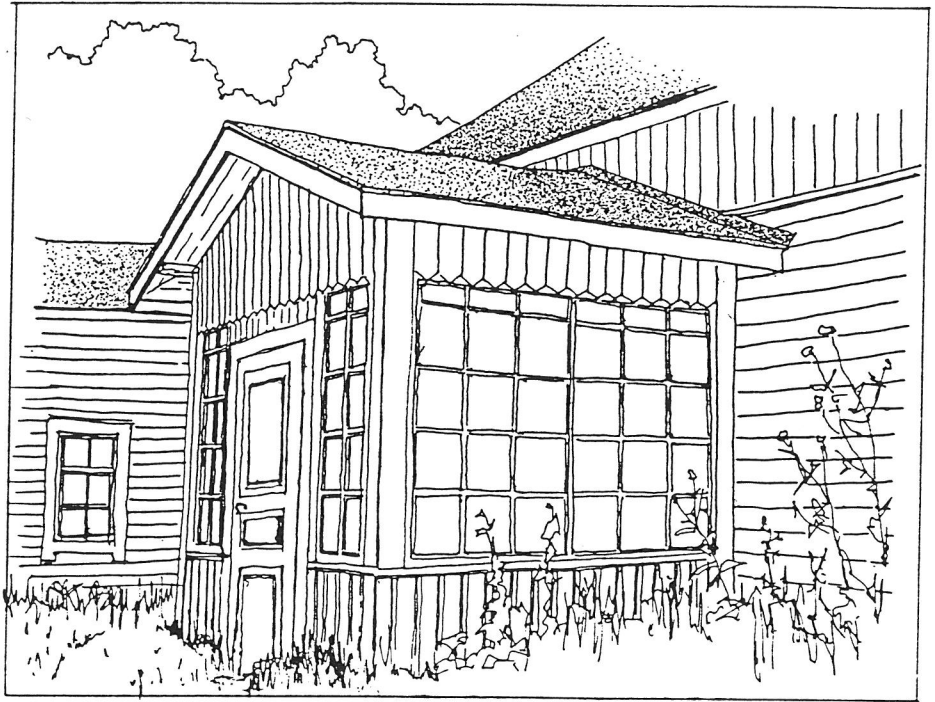
TONTTIEN KÄYTTÖ

Rakennusten perinteinen sijainti tontilla on ollut siten, että asuinrakennus on kadun varressa, sisäänkäynti pihan puolelta. Ulkorakennus tai ulkorakennukset on sijoitettu tontin rajoille yleensä siten, että etäisyys tontin rajasta on 1-5 m. Tällöin tontin keskiosa muodostuu naapuritontteihin nähden suojatuksi ja suljetuksi. Tonttien reuna-alueilla kasvaa luonnonpuustoa.

TALOUSRAKENNUKSET

Pitäjänsaarelle on ominaista hyvin säilyneet ja edelleen käytössä olevat talousrakennukset, joita on lähes joka tontilla (1...4 kpl/tontti). Talousrakennusten säilyttämistä ja käyttökelpoisuuden parantamista on pyrittävä edistämään. Tilan tarpeiden muuttuessa voidaan vanhoja aittoja ja liiterteitä niiden ulkoasua olennaisesti muuttamatta kunnostaa esimerkiksi autotalleiksi, työhuoneiksi, verstaiksi, säilytysvarastoiksi, saunoiksi, keskuslämmitystiloiksi, kesähuoneiksi joskus jopa pieniksi asunnoiksi. Kunnostustoimenpiteiden ja uudisrakentamisen yhteydessä tulee kiinnittää huomiota rakennusten ulkomittojen suhteisiin ja materiaaleihin.

OVET

Vanhimmissa rakennuksissa ovet yleensä ovat leveää vaakapanelia. Joissakin tapauksissa näkyy rungon kehys, johon paneli on upotettu. Paneli voi myös olla kiinnitetty diagonaalisesti siten, että oven pystykeskilinjan kohdalla diagonaalisuunta muuttuu päinvas-
taiseksi. Lasiakkoja esiintyy vain erikoistapauksissa koska ulko-ovi johtaa aina runsain ikkunoin varustettuun eteiseen.

VUORILAUDAT JA LISTOITUS

Listoitus on yleensä voimakasta. Vaakalistat sokkelin päällä ja vaakalistat vuoraustyyppien rajakohdissa sekä ikkunoiden ylävuorilautojen päällä ovat laudasta tai lankusta tehtyjä siten, että niissä on riittävä kallistus seinästä ulospäin. Yksinkertaisessa tyyppissä on yleistä se, että ikkunan yläpuolinen vuorilauta jatkuu kummaltakin puolelta yli sivuvuorauksen, jotka taas pystysaumassa jatkuvat yli alavuorauksen. Koristeellisimmissä samoin kuin vanhimmissa tyypeissä on ikkunan ylävuoraus korostettu korottamalla sitä joko tasasaumalaudoin tai muotolis-
toin. Näiden päällä on sekä eteen että sivuille ulkoneva leveä vesilista.

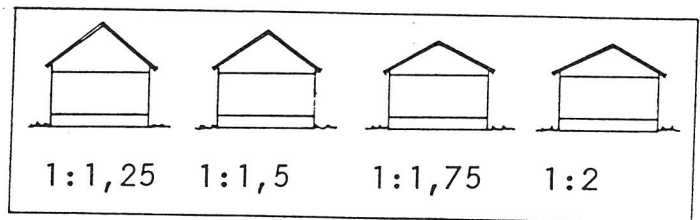
IKKUNAT

Ikkunoiden sijainti on symmetrinen julkisivussa tai sen osakentässä. Ikkunat ovat leveyttään korkeampia. Vanhimmissa rakennuksissa jako on kuusi tai kolmiruutuinen. Karmi on yleensä aina kolmijakoinen. Kuusiruutuisuus syntyy keskelle sijoitetulla jakopuitteella.

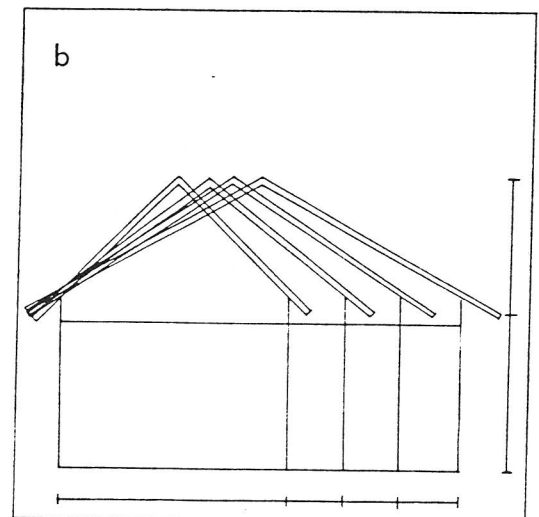
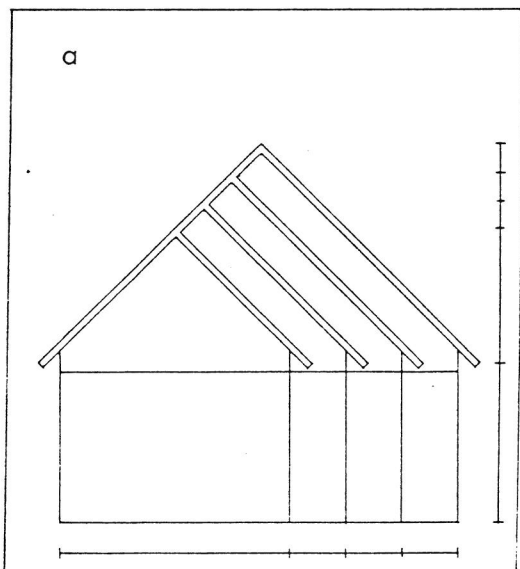
Joissakin päätyratkaisuissa esiintyy keskellä leveä ikkuna, jonka puitesuhteet kuitenkin noudattelevat rakennuksen tai pihiipiirin muiden ikkunoiden jakoa. Mikäli puitteisiin rajoittuva karmi on suhteessa seinäpintaan liian matala tai sijaitsee liian matalalla on karmin yläreunaa korotettu vuorilautoihin liittyvällä umpipeilillä. Se on yleensä tehty höylätystä laudasta tasasaumoin ja kokonaisuudesta riippuen se voi olla koristeltu.

KATOT

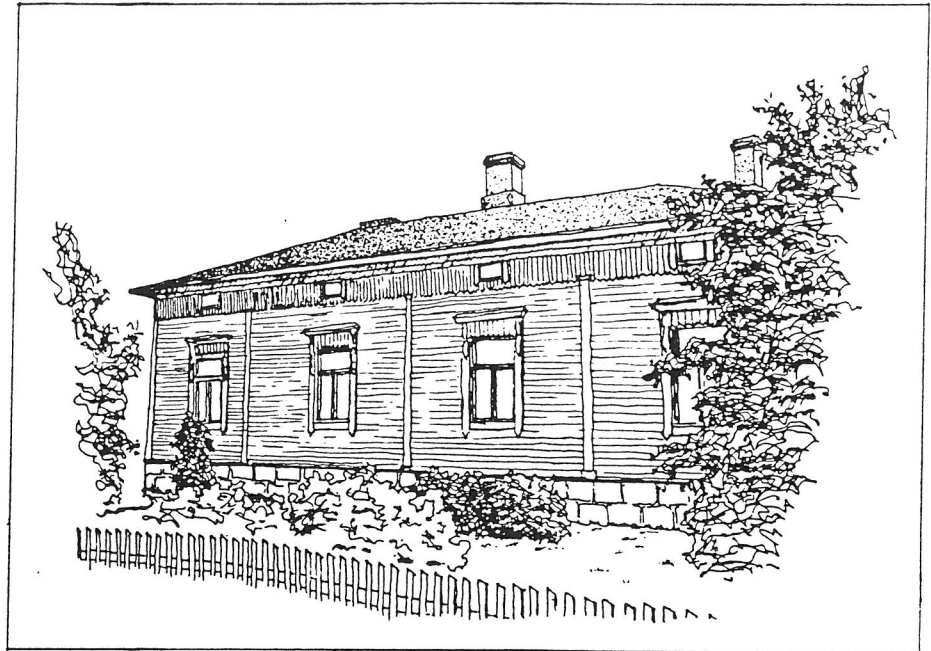

Kattomateriaalina on pääasiassa joko saumattua sileää peltiä tai rimakiinnityksellä tehtyä huopaa väriltään harmaata tai punaista. Joitakin vihreitä kattoja esiintyy. Sitä ei kuitenkaan ole pidettävä tyypillisenä. Soveliaimpia kattokaltevuuksia Pitäjänsaarelle ovat 1:1,5:n ja 1:1,75:n lähellä olevat kulmat. Oikea kulma valitaan naapurirakennusten ja rakennuksen runkosyvyyden mukaan.

a-kuva osoittaa, miten katon osuus julkisivusta kasvaa kattokaltevuuden ja huonekorkeuden pysyessä vakiona runkosyvyyden kasvaessa. b-kuvassa nähdään, että kattokaltevuutta on muutettava huonekorkeuden pysyessä vakiona ja runkosyvyyden kasvaessa, jotta oikeat mittasuhteet säilytetään. Mikäli runkosyvyys lähenee kymmentä metriä on suositeltavaa tehdä huoneet hieman tavallista korkeammiksi, tehdä sokkeli hieman korkeammaksi tai laskea vaakalaudoitusta korkeamman sokkelin päälle. Joka tapauksessa tulee pyrkiä saamaan uudisrakennukseen oikeat julkisivun mittasuhteet.

JULKISIVUT

Julkisivut on yleensä tehty lautavuorattuina. Vanhimmissa rakennuksissa esiintyy myös vestettyä hirttä. Asuinrakennukset on yleensä vuorattu höylätyin laudoin vaakaan. Julkisivuja on voitu jäsenöidä sijoittamalla pystyyn laudoitetut nauhat ikkunoiden alareunojen muodostaman linjan alapuolelle sekä ikkunoiden yläreunojen muodostaman linjan yläpuolelle. Julkisivuosat on eroitettu toisistaan selvin listoituksin. Hirsirakenteissa esiintyy yleisesti ns. pitkä nurkka, joka on vuorattu pystylaudoin tasasaumaan. Julkisivuun nähden poikittaisen väliseinän kohdalla on tällöin vastaavalla tavalla tehty pilasteri, joka jakaa julkisivun huonejaon mukaisiin osiin. Joissakin tapauksissa on käytetty niin nurkissa kuin pilastereissakin voimakasta vaakalaudoitusta kuitenkin siten, että laudan leveys ja väri eivät eroa muusta seinäpinnasta. Tällöin yksityiskohdan teho perustuu lähinnä varjovaikutukseen. Viimemainittua rakennusta pa ei kuitenkaan ole katsottava tyypilliseksi.

Päätöseiniä yläkolmiot on yleensä tehty pystylaudoituksella. Sen rajaa vaakalaudoituksesta voimakas vesilista, joka multavärein maalatuissa rakennuksissa on seinän värinen ja muissa vuorilautojen tai listojen värinen. Kokonaisuudessaan koristeellisimmissa rakennuksissa on em. sauma joko listan lisäksi koristeltu tai sitten tehty vaakavuorauksen päälle teroittamalla lautojen päät. Ulkorakennusten verhoitus on yleensä tehty sahapintaista pystylaudasta. Maalaus on tehty multavärein, pääasiassa punamullalla. Vuorilaudat, listat ja räystäs- sekä tuulilaudat on maalattu valkoisiksi.

